

MARY ROGAN „BÖRTÖNFELÜGYELET ÉS MONITORING: AZ EURÓPAI JOG ÉS POLITIKA REFORMJÁNAK SZÜKSÉGESSÉGE” CÍMŰ MŰVÉNEK RECENZÍÓJA

Mary Rogan – a recenzióm tárgyát alkotó – cikke¹ a börtönök ellenőrzésének és folyamatos vizsgálatának problematikáját annak alapjaitól kiindulva mutatja be. A cikk logikusan felépítve vezeti az olvasó figyelmét. A szerző egy rövid absztraktot követően a börtönfelügyelet emberi jogi vonatkozásait taglalja, mellyel a téma alapköveit teszi le, és lényegét foglalja össze. Ezt követően egyes európai szintű szervezetek esetében vizsgálja meg a börtönök ellenőrzésének szabályait, annak hibáit vagy éppen hiányosságait. Ennek keretein belül szó esik az Európa Tanács (a továbbiakban: ET), a Kínzás és az Embertelen vagy Megalázó Bánásmód vagy Büntetés Megelőzésével Foglalkozó Európai Bizottság (a továbbiakban: CPT), az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB), valamint az Európai Unió (a továbbiakban: EU) ilyen irányú működéséről is. Az írás további részében megismerjük a kínzás elleni ENSZ egyezmény fakultatív jegyzőkönyvének (a továbbiakban: OPCAT), valamint a Mandela-szabályoknak az elítéltek fogvatartásával való kapcsolatát, abban való szerepét is. A cikk végére Rogan az említett speciális vizsgálódástól, mint egy kört alkotva tér vissza az általános, egész témakört átfogó összefoglalóhoz, melyben megfogalmazza a börtönök ellenőrzésének, valamint az arra vonatkozó szabályozások revíziójának szükségességét, illetve új és hatékony eszközök igénybevételét szorgalmazza. Zárásként pedig javaslatokat fogalmaz meg és egy lehetséges jövőképet vázol fel.

A cikk gerincét az a felvetés adja, hogy azzal, hogy a börtönök a társadalom védelme érdekében az elítéltek társadalomtól, külvilágtól való elzártságát biztosítják, egyúttal megteremtik a körülményeket az igazságtalan, visszaélészerű bánásmód megjelenésére is.² Ennek kiküszöbölésére jelenthetnek megoldást Rogan szerint az olyan független szervek – legyenek azok szupranacionális, nemzeti vagy regionális szervek –, melyek a hatékony problémamegoldáshoz szükséges jogosítványokkal rendelkeznek.³

1 Mary Rogan: Prison Inspection and Monitoring: The Need to Reform European Law and Policy

2 Rogan, M. (2019) p. 285-286.

3 Rogan, M. (2019) p. 286.

Általánosságban elmondható viszont, hogy a legtöbb szerv – bár adottak számára bizonyos eszközök – valódi, eredményes és tartós változást nem képes elérni, hiszen nem rendelkezik afféle státusszal, mint egy olyan ellenőrző és döntéshozó szerv, mely jogilag kötelező erejű döntéseket hozhat. A legtöbb szerv pusztán látogatási és javaslatvételi jogával élhet, illetve nyilvánosságra hozhat adatokat, melyekkel presszionálhatja az adott intézményt a szabálytalanságok megszüntetésére.⁴ Nagyban nehezíti a börtönfelügyelet sikerességét, hatékonyságát, hogy bár az ET tagjainak kötelező a börtönök felügyeletét, vizsgálatát biztosítani, nincs egy egységes modell, illetve egy stabil fogalomrendszer, keretrendszer arra, hogy ennek a gyakorlatban hogyan kell megvalósulnia.⁵ Ezen felül hátráltató tényező még, hogy a fogvatartottak legtöbbször bizalmatlanok, nem osztják meg tapasztalataikat a rendelkezésre álló szervekkel, nem tesznek bejelentést. Többek között ennek eredménye, hogy kevés információ áll rendelkezésünkre a témában, mely tovább nehezíti egy egységes kép, iránymutatás kialakítását, ami a hatékony börtönfelügyelet alapja lenne.⁶

A mű szerzője arra hívja fel figyelmünket, hogy a CPT viszont már tesz kísérletet arra, hogy a fent említett problémákat kiküszöbölje. Ezt elsősorban egy részletekbe menő meghatározással teszi meg, mely világos iránymutatást nyújt a börtönök ellenőrzését végző szerveknek, azok működésére vonatkozóan. A börtönfelügyelet egyik kulcselemként jelenik meg a vizsgálat testhezállóságának követelménye. Eszerint a börtönök ellenőrzésének hatékonyságát és eredményességét nagyban növelné, ha nem csupán bejelentett, időpontra egyeztetett vizsgálatok történnének, hanem meglepetésszerű, előre nem bejelentettek is. Továbbá iránymutatásként merül fel az a gondolat is, hogy a szervek ne csak azokkal a fogvatartottakkal vegyék fel vagy tartsák a kapcsolatot, akik konkrét panasszal éltek, hanem egy általános, mindenkire kiterjedő vizsgálatot tartsanak, melynek során a bizalmas beszélgetésekből később kirajzolódhat egy valódi kép az adott intézmény belső helyzetéről.⁷ Ha tovább haladunk a cikkben, látjuk, hogy az EJEB sem követel vagy határoz meg egy bizonyos formát, illetve módszert a vizsgálatra, így megfelelő iránymutatást sem ad. Megfigyelhető viszont, hogy a bíróság többször használja fel döntései során a CPT jelentéseit.⁸ Rogan szerint a fent említett szervezetekhez képest az EU különösen hátul jár ezekben az ügyekben, hiszen nincsenek speciális európai uniós jogi eszközök, szttenderdek, ami a börtönök ellenőrzését, felügyeletét illeti. Annak ellenére, hogy az EU ahelyett, hogy élen járna a börtönfelügyelet szabályozásában, segítségében, inkább csak követi a többi szervezet által felvázoltakat, mégis van olyan szabályozás, mely reménykedésre adhat okot, és jó kiindulópontja lehet

4 Rogan, M. (2019) p. 288-289.

5 Rogan, M. (2019) p. 289-290.

6 Rogan, M. (2019) p. 289.

7 Rogan, M. (2019) p. 291.

8 Rogan, M. (2019) p. 292.

az innovatív megoldásoknak.⁹ Erre az egyik példát a már említett Mandela-szabályok jelentik, melyek minimumszabályokat határoznak meg a börtönbüntetésüket töltő személyekkel való bánásmód kapcsán. Szintén előremutató az OPCAT szabályozása, melynek célja és rendeltetése, hogy a kínzás, a kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetés vagy bánásmód tilalmának gyakorlati megvalósulását biztosítsa.¹⁰

Összességében elmondható tehát, hogy a cikk remekül rávilágít a börtönfelügyelet, illetve a szabályokat, eszközöket megalkotó szervek hiányosságaira, hibáira, de megfelelő hangsúlyt helyez a fejlődési lehetőségek vizsgálatára is. Kellő részletességgel tárgyalja az egyes nemzetközi szervezetek, szabályok jelentőségét a börtönfelügyelet kapcsán, az általános részekben pedig érthetően járja körül a témát, anélkül, hogy megválaszolatlan kérdést hagyna az olvasóban.

---

9 Rogan, M. (2019) p. 295.

10 Rogan, M. (2019) p. 296.

Ára: 750 Ft